

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філологічного факультету

_____ /Юрій БІДЗІЛЯ/

«_____» _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та культура України

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Зарубіжна література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності: 014 Середня освіта, предметної спеціальності: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), освітньої програми: Українська мова і література. Зарубіжна література.

Розробник: Федака С. Д. – професор, доктор історичних наук, професор кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Античності, Середньовіччя та історії України домодерної доби, протокол № 11 від 20 травня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ доц. Ігор ЛІХТЕЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин, протокол № 8 від 22 червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії _____ доц. Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2	1
Кількість модулів – 1	Семестр:	
	4	1
	Лекції:	
	24	12
	Практичні (семінарські):	
	20	-
	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативний курс «Історія та культура України» є базовим для підготовки висококваліфікованих педагогів. Основна навчальна і виховна мета дисципліни полягає у створенні умов для свідомої орієнтації молодого людини у сучасному світі, суспільстві, формування у неї відповідної активної соціальної та громадської позицій, підвищенні рівня духовної культури, культури спілкування і діяльності для сприяння їх соціалізації, активному включенню в соціально-політичне та економічне життя суспільства, підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Завдання:

- формування історичних знань, розвиток історичного мислення, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечності, застосування історичних знань і набутих умінь;
- виховання у студентів особистісних рис громадянина України, загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму та взаєморозуміння між народами на основі усвідомлення досвіду історії.
- підготовка до свідомої активної участі в суспільному житті Української держави, усвідомлення її ролі та місця в Європі і світі формування співвідповідальності за долю України, Європи та світу.

Показати роль і місце даної навчальної дисципліни у формуванні майбутнього фахівця за відповідним напрямком підготовки, її значення у формуванні цілісної системи знань фахівця. Висвітлити знання і вміння студентів по закінченню вивчення дисципліни показати кроки наближення освіти щодо вимог Болонського процесу. Охарактеризувати структуру нормативної дисципліни.

Через зміст дисципліни розкрити сутність соціальних явищ і процесів, що відбуваються в ході історичного розвитку людства загалом і українського народу зокрема. Змістовне наповнення базується на українознавчих засадах і спрямоване на виховання в особистості рис патріота України, активного, компетентного громадянина, людини з гуманістичними і демократичними цінностями.

Показати роль і місце даної навчальної дисципліни у формуванні у студентів національних та загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення та поваги до інших народів, правової свідомості, економічного мислення; формування критичного мислення, навичок оцінювання суспільних явищ і процесів, життєвих та прикладних життєво творчих соціалізуючих, комунікативних інтелектуально-інформаційних навичок.; формування почуття власної гідності, відповідальності, особистого ставлення до подій і явищ суспільного життя, здатності визначити власну активну життєву позицію, робити свідомий вибір, встановлювати особисті цілі, спрямовані на розвиток суспільства, держави, забезпечення власного добробуту.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти відповідної спеціальності таких компетентностей:

- **інтегральна компетентність** – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.
- **загальні компетентності (ЗК):**
  - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.(ЗК – 02);
  - Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.(ЗК – 07);
- **фахові компетентності (ФК):**
  - Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв’язків.(ФК – 01);
- **предметні компетентності (ПК):**
  - Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти. (ПК – 07);

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення курсу «Історія та культура України» є знання здобуті в загальній середній школі.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми (ОП), вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знає основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	ПРН – 01
Усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	ПРН – 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміє еволюцію історичного процесу, хронологію та етапи розвитку історії. Спроможний назвати основні концептуальні підходи, що використовуються при періодизації вітчизняної та світової історії.	ПРН – 01

Вміє простежити цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, здатний до критичного осмислення наявного масиву інформації.	ПРН – 12
---	----------

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Історія та культура України» є: практичні заняття, модульні контрольні роботи, іспити.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на практичних заняттях тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	CP		
03	03	03	03	03	03	03	03	03	03	20		

T1, T2 ... – теми

CP – самостійна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	30
Самостійна робота	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на теоретичні питання, різних рівнів складності. За кожну правильну відповідь на 3 теоретичні завдання студент може отримати від 10 до 20 балів максимум. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, як відвідали не менше 90 % аудиторних занять (або відпрацювали пропущені заняття на консультаціях) і отримали не менше 60 % від можливої кількості балів за поточну роботу.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Критерії знань
A	90-100		Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
B	82-89		
C	74-81		
D	64-73		
E	60-63		
FX	35-59		
F	0-34		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Вступ. Предмет, завдання, значення історії України, її періодизація. Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України. Історіографія та джерела курсу. Концепція курсу. Форми і методи вивчення курсу: лекції, семінари, самостійна робота, колоквиуми і консультації, їх суть і методика проведення. Поява і розселення людей на території України. Найдавніші стоянки. Три фізичні види людей на Україні. Особливості нижнього, середнього і верхнього палеоліту. Мезоліт, винайдення луку, приручення собаки. Неолітична революція. Шляхи неолітизації України. Найдавніші землероби та скотарі на території України. Трипільська культура. Середньостогівські племена як носії індоєвропейських говірок. Приручення коня. Племена бронзового віку. Кімерійці. Скіфи - розселення та заняття. Розквіт скіфської держави. Сармати. Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї. Готи. Гуни. Давні слов'яни - розселення, заняття. Писемні джерела. Суспільне життя. Слов'яни під час Великого переселення народів. Зародження сучасних східно-слов'янських народів. Давні тюрки як сусіди слов'ян. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 2. Виникнення та розквіт Київської Русі. Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинське князівство. Східнослов'янські племена напередодні утворення держави. Розселення. Формування апарату влади. Державотворчі процеси в Середньому Подніпров'ї. Духовне життя. Утвердження династії Рюриковичів. Походження назви Русь. Перші київські князі. Походи на Візантію. Київська держава за князювання Ольги та Святослава, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, В.Мономаха. Внутрішньополітичні реформи. Хрещення Русі. Формування державної території. Зовнішньополітична діяльність. Міжусобна боротьба. Боротьба з кочовиками. Галицько-Волинська держава - правонаступниця Київської держави. Причини політичної (феодалної) роздробленості, її сутність та наслідки. Політичний і економічний розвиток Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Волинського, Галицького та інших князівств - середини XII - першої половини XIII ст. Утворення Галицько-Волинського князівства - 1199 р. Роман Мстиславич. Данило Романович. Місце і значення Київської Русі в історії України. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 3. Українські землі в умовах іноземної колонізації (друга половина XIV - перша половина XVI ст.). Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за землі Галицько-Волинської держави. Польська експансія на українські землі. Вхідження Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля до складу Литовської держави. Характер Литовсько-Руської держави. Кревська унія. Остаточне захоплення Польщею Галичини. Українські землі під владою Литви та Польщі наприкінці XIV - в першій половині XVI ст. Україна за великого князя Вітовта. Повстання литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом проти Польщі. Ліквідація автономії Київського і Волинського удільних князівств. Закарпаття в складі Угорщини. Буковина в складі Молдавського князівства. Московсько-литовські війни. Завоювання Московською державою чернігово-сіверських земель. Кримське ханство у XIV-XVI ст. Соціальний устрій та господарське життя в Україні в другій половині XIV - перша половина XVI ст. Соціальна піраміда. Національні і соціальні рухи. Розвиток сільського господарства, ремесла, торгівлі. Міста. Магдебурзьке право. Культурне й церковне життя. Розвиток української мови. Усна народна творчість. Освіта. Ю.Дрогобич. Початок українського книгодрукування. Ш.Фіоль. Літописання. Архітектура. Живопис. Становище православної віри. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 4. Зародження і розвиток українського козацтва. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу. Політичне становище українських земель у середині XVI ст. Збереження українською шляхтою державотворчих процесів. Князь В. К. Острозький. Передумови об'єднання Великого князівства Литовського та Польського королівства. Люблінський сейм 1569 р. та його наслідки для України. Виникнення українського козацтва. Утворення реєстрового козацтва. Господарська діяльність. Поява перших Січей. Д. Вишневецький. Утворення козацької держави - Запорізької Січі. Наростання національно-визвольної боротьби. Повстання 1591-1596 рр. під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Українське козацтво у першій чверті XVII ст. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова та просвітницька діяльність. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Золота доба морських походів. Національно-визвольні повстання українського народу 20-30-х рр. XVII ст. Соціально-економічне та політичне становище України 20-30-х рр. XVII ст. Польсько-козацький збройний конфлікт 1625 р. 1630 р. - повстання під проводом Т.Федоровича (Трясила); 1635 р. - під проводом І. Сулими. Національно-визвольна боротьба 1637-1638 рр. під проводом П. Павлюка, Я. Острянина, Д. Гуни. Місце і значення козацтва в історії України. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 5. Національно-визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність. Передумови і початок Національно-визвольної війни українського народу проти польського панування. Причини, характер, рушійні сили. Перші успіхи - битва під Жовтими Водами, Корсунем. Розгортання Національно-визвольної війни в 1648-1649 рр. - Битва під

Пилявцями, похід в Галичину. Зборівський мир. Утворення Української козацької держави. Зовнішня політика Гетьманщини. Зміни в соціально-економічному житті. Бойові дії в 1650-1653 рр. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Батозька битва. Молдавські походи. Битва під Жванцем. Українсько-російський договір 1654 р. Воєнні дії проти Польщі 1654-1655 рр. Віленське російсько-польське перемир'я 1656 р. Продовження військових дій в 1656-1657 рр. Смерть Б.Хмельницького. Українські землі в роки правління І.Виговського. Зовнішня і внутрішня політика. Гадяцька угода. Конотопська битва. Російсько-українська війна. Гетьман Ю.Хмельницький. Переяславський договір 1659 р. Чуднівська компанія. Слободженські угоди. Боротьба за владу на Лівобережжі. Гетьмани П.Тетеря, І.Брюховецький. Андрусівське перемир'я 1667 р. Правобережна та Лівобережна Україна в 60-80-х рр. П.Дорошенко, його боротьба за об'єднання двох частин України. Гетьман Д.Многогріпший. Гетьман Лівобережжя І.Самойлович, його внутрішня і зовнішня політика. Боротьба за гетьманство між П.Дорошенко, П. Суховієм, М.Ханенком. Похід султанського війська на Україну. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир. „Вічний мир - 1686 р." Перший кримський похід. Запорізька Січ у другій половині ХУІІ ст. Запорізька Січ у складі Гетьманщини. Участь запоріжців у війнах проти Польщі, Османської імперії та Кримського ханства. Кошовий отаман І.Сірко. Господарське життя й політичний устрій Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України в другій половині ХУІІ ст. Масова колонізація українцями Слобожанщини. Адміністративно-територіальний устрій Лівобережжя та Слобожанщини. Органи влади. Розвиток сільського господарства, ремесел, промислів, торгівлі. Підпорядкування української православної церкви Московському патріархату. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 6. Українські землі наприкінці ХУІІ — у ХУІІІ ст. Гетьман І.Мазепа. Зовнішня і внутрішня політика. Другий Кримський похід. Відродження козацького устрою на Правобережній Україні. С.Палій. Національно-визвольне повстання 1702-1704 рр. Україна в Північній війні. Похід Карла XII на Україну. Українсько-шведський союз. Воєнно-політичні акції російського царя проти українців. Полтавська битва. Зруйнування Чортомлицької Січі. Місце гетьмана І.Мазепа в українському національно-визвольному русі. Гетьман П.Орлик та його Конституція. Україна після Полтавської битви. Посилення колоніальної політики Російської імперії. Гетьман І. Скоропадський. Решетилівські статті. Діяльність Малоросійської колегії. П.Полуботок - спроба відновлення державних прав України. „Рішительні пункти". Гетьман Д. Апостол і його реформи. Діяльність „Правління гетьманського уряду" - 1734-1750 рр. Гетьман К. Розумовський. Заснування Нової Січі. Правобережжя та західноукраїнські землі. Національно-визвольна боротьба. Розгортання гайдамацького руху. Коліївщина 1768 р. М. Залізняк. І. Гонта. Опришківський рух. Поділи Речі Посполитої та українські землі. Лівобережжя та Слобідська Україна. Ліквідація Гетьманства -1764 р. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Остаточна ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Південна Україна. Адміністративно-територіальний поділ. Ліквідація Запорізької Січі. П. Калнишевський - останній кошовий отаман. Участь українського козацтва в російсько-турецьких війнах другої половини ХУІІІ ст. - 1768-1774 рр. - 1787-1791 рр. Заселення Південної України. Кримське ханство. Особливості соціально-економічного розвитку. Культура і побут. Приєднання Криму до Росії. Культура України другої половини ХУІІІ ст. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 7. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Чисельність та етнічний склад населення. Національне та соціальне становище українського народу. Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин. Україна в російсько-турецьких війнах 1806-1812 рр. та 1828-1829 рр. Азовське козацьке військо. Російсько-французька війна 1812 р. і Україна. Економічне становище - стан сільського господарства й розвиток аграрних відносин. Промисловість. Початки промислової революції. Міста. Розвиток внутрішньої торгівлі. Місце України в зовнішній торгівлі. Початок національного відродження. Національна ідея в суспільно-політичному русі. Діяльність українського дворянства в питанні відновлення автономії

України. В.Капніст. Новгород-Сіверський гурток. „Історія Русів". Українське культурне відродження. Роль Слобожанщини у цьому процесі. Російський визвольний та польський національно-визвольний рухи на українських землях в 20-30-х рр. Декабристи і Україна. Кирило-Мефодіївське товариство. Місце Шевченка в українському національно-визвольному русі. Соціальна боротьба. Посилення національного та соціального гніту. Форми і характер протесту українського народу. Повстання селян під проводом У.Кармелюка. „Київська Козаччина" 1855 р. Економічний розвиток. Формування ринкових відносин. Особливості соціально-економічного розвитку українських земель. Кримська війна. Загострення соціально-економічного становища і політичної ситуації. Виникнення революційної кризи. Селянська реформа на Україні і її особливості. Економічна політика російського уряду. Особливості індустріалізації. Міста. Внутрішня торгівля. Українські підприємці. Суспільно-політичний рух. Початок громадського руху. Громада в Петербурзі. „Основа". Діяльність громад на Україні. В.Антонович. Польське повстання 1863-1864 рр. Національна політика російського уряду. Валувський циркуляр і Ємський указ. Діяльність громад в 70-80-х рр. М.Драгоманов. Братство Тарасівців. „Молода Україна". Народники. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст. Соціально-економічний стан. Зміни в сільському господарстві після аграрної реформи 1848 р. Формування фабрично-заводської промисловості. Нафтова промисловість. Торгівля. Міста. Суспільно-політичний рух. Москвофіли і народовці. Заснування і діяльність культурно-освітнього товариства „Просвіта", літературного товариства ім. Т.Шевченка. Піднесення національно-визвольного руху у 70-90-х рр. Радикальний рух у Галичині. „Нова ера". Перші політичні партії. Ю.Бачинський, І.Франко. Розгортання руху на Буковині і Закарпатті.

Наддніпрянська Україна на початку XX ст. Економічний розвиток. Утворення монополістичних об'єднань. Економічна криза 1900-1903 рр. Сільське господарство. Посилення міграції українських селян. Піднесення національно-визвольного руху. Створення політичних партій. Самостійницькі та автономістські тенденції. „Самостійна Україна" М.Міхновського. Україна і російська революція 1905-1907 рр. Виникнення і діяльність „Просвіти". Поява масових українських періодичних видань. Початок процесу українізації української освіти. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Наддніпрянська Україна в 1907-1914 рр. Столипінська аграрна реформа. Посилення національного гніту. Закриття „Просвіт". Створення ТУП. Незалежницька течія в національно-визвольному русі. Д. Донцов. Західноукраїнські землі на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток та політичне становище. Економічне та політичне становище українського населення. Розвиток кооперативного руху. Наростання українського політичного руху. Цілі боротьби українців Галичини і посилення руху за їх досягнення. Діяльність політичних партій. Національні і спортивно-фізкультурні організації „Сокіл" і „Січ". Митрополит А. Шептицький та його роль у піднесенні національного життя в західноукраїнських землях. Культура України на початку XX ст. Особливості розвитку культури. Освіта. Література. Наука. М. Грушевський, Д. Багалій, Б. Грінченко, А. Кримський, Ф. Вовк. Видатні вчені природознавці. Українська преса та видавництва. Музеї. Театр. Архітектура. Музика. Живопис. Побут і звичаї українців. Церковне життя. Початок Першої світової війни. Українські землі напередодні війни. Плани Антанти і Троїстого союзу щодо України. Заснування Головної української ради у Львові. Створення Союзу визволення України. Формування легіону Січових стрільців. Ставлення до війни на Наддніпрянщині. Військові дії на Україні в 1914 р. Захоплення російськими військами Галичини та Північної Буковини. Воєнні дії в 1915-1917 рр. Бойовий шлях легіону УСС. Національний рух на українських землях. Назрівання глибокої економічної та політичної кризи в ряді країн, зокрема, в Російській і Австро-Угорській імперіях. Україна на початку 1917 р.

Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 8. Україна на початку XX ст. Українська національно-демократична революція. Лютнева буржуазно-демократична революція в Росії. Початок революції на Україні. Дві тенденції в політичних програмах українських партій — автономістська і самостійницька.

Утворення Центральної Ради, її склад, політична програма. М.Грушевський. Початок українізації армії. Виникнення вільного козацтва. Проголошення автономії України. Наростання політичної боротьби в Україні у липні-жовтня 1917 р. Українські політичні партії, загальноросійські партії: їх програми, боротьба за вплив на маси. Український Національний Конгрес. I і II Всеукраїнські військові з'їзди. I Універсал. Проголошення автономії. Утворення Генерального Секретаріату. В.Винниченко. II Універсал Центральної Ради. Виступ самостійників, „Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріату тимчасового уряду України". Здобутки і прорахунки Центральної влади. Послаблення її позицій. Жовтнева революція і її вплив на розвиток подій на Україні. III Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Війна Радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. Загострення відносин ЦР з Раднаркомом Росії. Ультиматум радянського уряду. I Всеукраїнський з'їзд Рад. Проголошення радянської влади у Харкові. Вступ Червоної армії на Україну. Початок бойових дій. Похід більшовицьких військ на Київ. Бій під Крутами. IV Універсал, проголошення незалежності УНР. Перша спроба радянізації України.

Українська держава. Мирні переговори у Брест-Литовську. Мирний договір Вступ німецько-австрійської армії в Україну. Конфлікт Центральної Ради з військовою адміністрацією. Гетьманський переворот. П.Скоропадський. Зовнішня і внутрішня політика Української Держави. Гетьманський режим і українські політичні партії. Селянське повстання 1918 р. проти режиму гетьманського уряду і окупаційної німецько-австрійської армії. Анулювання РСФРР Брестського договору та наслідки цього акту для України. Директорія УНР. Утворення Директорії та її політичний курс. В.Винниченко. С.Петлюра. Трудовий конгрес. Висадка десанту Антанти на Півдні. Активізація військових дій більшовицької Росії проти УНР. Поразка Директорії. Західноукраїнська Народна Республіка. Проголошення ЗУНР. Формування законодавчої і виконавчої влади. Злука УНР і ЗУНР. Створення УГА. Військові дії проти Польщі. Відхід військ УГА за Збруч. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами.

Формування та політика радянського уряду в 1919 р. Х.Раковський. Політичний курс більшовиків. Політика „воєнного комунізму". Селянські виступи. Політичні партії. Наступ на Україну білогвардійських військ генерала Денікіна. Поразка військ УНР і УГА. Денікінський режим. Партизанський рух на Україні. Боротьба радянських військ проти Денікіна і його поразка. Відновлення влади більшовиків на Україні на початку 1920 р. Всеукрревком. Вибори до Рад. Відносини з Радянською Росією. Продовження політики „воєнного комунізму" в економіці і суспільному житті. Діяльність КП(б)У, УКП(б), УКП. Війна Радянської Росії з Польщею та Україна. Варшавська угода між УНР та Польщею. Наступ польських військ. Польський режим. Контрнаступ радянських військ. Ризький мирний договір. Припинення боротьби регулярних військ УНР. Розгром військ Врангеля і махновців. Терор в Криму.

Чинники розвитку культури в 1917-1920 рр. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Загальноосвітня школа за Центральної Ради, Української Держави П. Скоропадського. Стан науки. Відкриття Української Академії Наук (УАН) і Національних університетів. Освітня політика більшовиків. Визначні українські письменники. Театральне, музичне, хорове мистецтво. Ставлення більшовиків до старовини. Місце і значення Української національно-демократичної революції в історії України.

Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 9. Розвиток України в 1920-1930-ті рр. Економічне і соціальне життя в роки НЕПу. Внутрішнє і міжнародне становище. Політична криза на початку 1921 р. Державний статус України в 1921-1922 рр. Юридичне оформлення Союзу РСР. Статус України в СРСР. НЕП і особливості впровадження його в Україні. Голод 1921-1922 рр. Причини, масштаби. Діяльність радянських і зарубіжних організацій допомоги голодуючим. Наслідки нової економічної політики. Культура і духовне життя в роки НЕПу. Політика більшовиків у царині культури. Українізація (коренізація). П.Гринько, О.Шумський, М.Скрипник. Опір „українізації". Ліквідація неписьменності. Література і мистецтво. Українське національне

відродження в літературі та його провідники. Літературно-художні об'єднання. Літературна дискусія 1925-1928 рр. М.Хвильовий. Образотворче мистецтво. Кінематограф. О.Довженко. Релігійне життя в Україні. Виникнення Української автокефальної православної церкви.

Перемога Й.Сталіна у зятій боротьбі партійних вождів за владу - 1927 р. Демонтаж НЕПу. Повернення до деяких традиційних аспектів політики - суворого централізму й одноосібної влади. Перші п'ятирічки. Перехід до форсованої індустріалізації. Підсумки довоєнних п'ятирічок. Промисловість України напередодні Другої світової війни. Суцільна колективізація - одна з найжахливіших подій в українській історії. Перехід до прискореної колективізації. „Ліквідація куркульства як класу". Голодомор 1932-1933 рр. Причини і передумови. „Закон про п'ять колосків". Посилення „хлібозаготівель" та їх суть. Масштаби та наслідки голодомору. Громадсько-політичне життя. Зміни в соціальному складі населення. Соціальні деформації.

Стан культури в 30-ті роки. Становище у галузі освіти. Наука. Діяльність Академії Наук. Видатні досягнення українських учених. Труднощі в розвитку науки. Художня література і мистецтво. „Розстріляне відродження". Театральне мистецтво. Доля кобзарства і лірництва. Церковна політика. Ліквідація УАПЦ. Закриття і знищення храмів, культового майна і споруд.

Західна Україна під владою Польщі. Остаточна анексія Східної Галичини та її правовий статус. Польська політика щодо Західної України (Волинь, Полісся, Підляшшя). Економічне становище населення. Характер промисловості. Українська кооперація. Аграрні відносини. Національно-визвольна боротьба. Створення УВО та її діяльність. Організація українських націоналістів. Методи діяльності ОУН. С.Бандера. А.Мельник. Інтегральний націоналізм. Д.Донцов. „Пацифікація". Політичні партії у Східній Галичині. УНДО. Компартія Західної України. Українські землі у складі Румунії та Чехословаччини. Буковина та українська Бессарабія під окупацією Румунії. Політика „денаціоналізації". Політика дискримінації та асиміляції. Татарбунарське повстання. Політичні партії на українських землях. Входження Закарпаття до складу Чехословаччини. Особливості політичної боротьби в Закарпатті: русофільство, русинство, українофільська течія. Надання автономії Карпатській Україні. Карпатська Україна. А.Волошин.

Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 10. Україна напередодні та в роки Другої світової війни. Конституція СРСР - 1936 р. Конституція УРСР - 1937 р. Великий терор. Судові процеси. Шахтинська справа. „Спілка визволення України". Масові репресії та їх жертви. Українська карта в політиці великих держав напередодні Другої світової війни. Карпатська Україна. Пакт Ріббентропа-Молотова. Таємний протокол. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної Армії в Західну Україну. Включення західноукраїнських земель, Північної Буковини, Південної Бессарабії до складу УРСР. Радянізація західноукраїнських територій. Репресії тоталітарного режиму та опір йому. Радянсько-німецька війна. Початок війни. Причини катастрофи. Оборонні бої влітку-восени 1941 р. Відновлення української держави. Поразка радянських військ. Бойові дії на радянсько-німецькому фронті 1942 р. Харківська катастрофа. Повна окупація України гітлерівцями. Окупаційний режим. План „Ост". Геноцид. Розгортання руху опору в Україні та його течії: радянське підпілля і партизанський рух; оунівське підпілля. Створення Української повстанської армії. Україна і її перші дії.

Перемога Червоної Армії під Сталінградом і початок вигнання окупантів з України. Курська битва. Падіння „Східного Валу". Діяльність радянського підпілля і партизанських загонів. УПА, її політична еволюція. Стосунки між польськими і радянськими партизанами, УПА і Армією Людовою. Героїчна праця українців в тилу.

Україна на завершальному етапі війни 1944-1945 рр. Січнево-лютневий наступ 1944 р. Корсунь-Шевченківська битва. Весняний наступ українських фронтів. Завершення вигнання окупантів з України. ОУН, УПА на завершальному етапі війни. Проблема кордонів. Завершення Другої світової війни. Відновлення Радянської влади на Україні. Розширення прав Радянської України. Становище в західних областях. Українці у війні. Втрати України у

війні. Культурне життя в роки війни. Місце і значення Другої світової війни в історії України.

Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 11. УРСР у 1945-1991 рр. Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945 - на початку 50-х років. УРСР у перші повоєнні роки. Народне господарство. Особливості відбудови промисловості. Післявоєнне село. Політичне життя. „Ждановщина“. Голод 1946-1947 рр. Його причини, масштаби і наслідки. Індустріалізація та колективізація в західних областях. Доля української греко-католицької церкви. Депортація українців. Операція „Вісла“. Репресії. Боротьба ОУН та УПА. Україна на початку 50-х рр.. Внутрішньополітичне становище України після смерті Й. Сталіна. Десталінізація. Вхідження Криму до складу УРСР. Суспільно-політичне життя й політична боротьба. XX з'їзд КПРС і Україна Початок політичних реабілітацій. Масштаби демократизації державного життя. Розширення повноважень України у складі СРСР. М. Хрущов. Ставлення в суспільстві до діяльності М.Хрущова. Л.Брежнєв. Стан економіки в Україні. Економічне реформування. Раднаргоспи і їх вплив на економічний розвиток України. Аграрна політика. Рівень життя населення. Стан продовольчого і товарного забезпечення. Культура і духовне життя Ідеологізація культурного життя. Посилення русифікації. Лібералізація культурного життя. „Відлига“ в українській літературі. Шістдесятники. В. Симоненко, Л. Костенко, Є. Сверстюк, І. Світличний, І. Драч та ін. Національно-визвольний рух в Україні. Українська робітничо-селянська спілка. Л. Лук'яненко, І. Кандиба. Праця І. Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація“. Політична опозиція. Програмні та організаційні засади руху опору, його течії і концептуальні погляди. Державницькі ідеали. Система репресій.

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні. Ідеологічні орієнтири партійно-державного керівництва та їх ілюзорність. Криза партійно-державного керівництва. Зростання всевладдя Комуністичної партії. Дві лінії в українському партійно-державному керівництві: націонал-комуністична і проімперська.. П.Шелест. В.Щербицький. Політико-правовий статус України у складі СРСР. Конституція 1978 р. Стан економіки України та визрівання економічної кризи. Спроби реформування економіки в другій половині 60-х років XX ст. Особливості індустріального розвитку УРСР. Визрівання економічної кризи. Деструктивні процеси на селі. Етносоціальні процеси. Рівень життя трудящих. Здобутки і проблеми розвитку соціальної сфери. Опозиційний рух. Причини його активізації. В.Стус, М. Руденко, О. Тихий, М. Литвин, В. Марченко. Погром 1972-1973 рр. Позасудові переслідування. Утворення Української Гельсінської групи та її діяльність. Культура і духовне життя. Освіта. Русифікація. Середня спеціальна школа та вища. Становище науки. Розвиток літератури. Репресії щодо письменників. Мистецтво. Наступ тоталітаризму на українську культуру.

Перебудова в СРСР і Україна. М. Горбачов. Початок перебудови. Поглиблення перебудовних процесів та падіння авторитету компартії України. Руйнування ідеологічних догм. Виборчі компанії 1989-1990 рр. Боротьба в парламенті. Чорнобильська трагедія. Погіршення економічної ситуації. Наростання економічної кризи. Провал політики прискорення. Причини невдач реформування економіки. Фінансове становище. Рівень життя народу. Криза соціальної сфери та екології. Провал радикальної „економічної реформи“. Розгортання національно-визвольного руху в Україні. Загострення національного питання в СРСР. Активізація національного руху. Формування національних громадських організацій і об'єднань. Розгортання робітничого руху. Шахтарський страйк 1989 р. Виникнення нових політичних партій. Формування Народного Руху України. Спроби політичних реформ і зростання активності українського суспільства. Реформи політичної системи СРСР. Гласність та лібералізація. Політичні зміни в Україні. Зростання народної ініціативи. Мітинги та демонстрації. Формування багатопартійної системи. Декларація про державний суверенітет - 16 липня 1990 р. Провал спроб збереження федерації радянських республік. Суспільно-політичні процеси в першій половині 1991 р. Спроби державного перевороту в

СРСР 19 серпня 1991 р. ДКНС і Україна. Проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад СРСР.

Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України.

ТЕМА 12. Утвердження та розбудова сучасної України. Початок державотворчих процесів. Об'єктивна необхідність державотворення. Особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Л. Кравчук як президент України. Запровадження атрибутів державності. Формування місцевих органів влади і самоврядування. Проблеми розбудови української державності. Дострокові вибори в 1994 р. Президента та Верховної Ради України. Державотворчі процеси в Україні - 1994-2005 рр. Вибори 1994 р. - Л. Кучма - Президент України. Діяльність нового складу Верховної Ради. Вибори до Верховної Ради 1998 р. Президентські вибори 1999 р. Формування більшості у Верховній Раді - 2000 р. Вибори до Верховної Ради 2002 р. Вибори Президента України 2004 р. Політичні сили напередодні виборів до Верховної Ради 2006 р. Конституційний процес в Україні. Конституційний процес в кінці 80-х - першій половині 90-х рр.: здобутки, проблеми. Конституційний договір 1995 р. Прийняття Конституції України (1996 р.). Помаранчева революція. Зміни і доповнення до Конституції, прийняті Верховною Радою 2004 р. Президентство В. Ющенка. Економічне життя України в першій половині 90-х років. Спроби реформування економіки та причини їх невдач. Гальмування ринкових реформ. Економічна катастрофа. Страйкова боротьба. Роздержавлення, приватизація та фінансова система. Сучасний стан, проблеми економіки та пошук шляхів їх розв'язання. Основні тенденції розвитку економіки в другій половині 90-х років і на сучасному етапі. Фінансова та мікроекономічна стабілізація. Суперечності здійснення аграрної реформи. Проблеми, прорахунки у реформуванні економіки. Пошуки шляхів, їх розв'язання. Етносоціальні процеси та рівень життя населення. Демографічні зміни. Падіння рівня життя населення. Соціальна диференціація суспільства. Міжнаціональні відносини. Етнічні меншини. Духовне розкріпачення і початок національного відродження. Релігійне життя. Культура та духовність. Загальнокультурний процес. Освіта і наука. Преса і книговидавнича справа. Кіно, телебачення, радіо, театр. Фізична культура, спорт. Церковні відносини. Правління В. Януковича. Революція Гідності 2013-2014 рр. Війна Росії проти України 2014-2021 рр. Президентство П. Порошенка. Президентство В. Зеленського. Боротьба проти корупції. Повномасштабна війна Росії проти України. Вивчення теми в закладах загальної середньої освіти України. Сучасні євроінтеграційні процеси в Україні.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин					
		Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
		у тому числі					
		Лекції	Семінарські	Самостійна робота	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
Модуль 1							
ТЕМА 1. Вступ. Предмет, завдання, значення історії України, її періодизація. Первісно-общинний лад. Найдавніші цивілізації на території України.	15	2	2	3	-	-	8
ТЕМА 2. Виникнення та розквіт Київської Русі. Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинське князівство.	14	2	2	3	2	-	5
ТЕМА 3. Українські землі в умовах іноземної	15	2	-	5	-	-	8

колонізації (друга половина ХІУ - перша половина ХУІ ст.).							
ТЕМА 4. Зародження і розвиток українського козацтва. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу.	14	2	2	3	2	-	5
ТЕМА 5. Національно-визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої середини ХУІІ ст. Відродження української держави. Українські землі в другій половині ХУІІ ст. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність.	13	2	2	3	2	-	4
ТЕМА 6. Українські землі наприкінці ХУІІ - першій половині ХУІІІ ст. Гетьманщина та землі Правобережної України наприкінці ХУІІ - в першій половині ХУІІІ ст. Українські землі в другій половині ХУІІІ ст.	15	2	2	3	-	-	8
ТЕМА 7. Українські землі у складі Російської імперії. Наприкінці ХУІІІ - у першій половині ХІХ ст. Скасування кріпосного права. Буржуазні реформи 60-70-х рр. ХІХ ст. та їх проведення в Україні.	16	2	-	5	-	-	8
ТЕМА 8. Україна на початку ХХ ст. Українська національно-демократична революція.	16	2	2	4	-	-	8
ТЕМА 9. Розвиток України в 1920-1930-ті рр.	15	-	2	5	-	-	8
ТЕМА 10. Україна напередодні та в роки Другої світової війни.	14	2	2	4	2	-	4
ТЕМА 11. УРСР у 1945-1991 рр.	15	2	2	3	-	-	8
ТЕМА 12. Утвердження та розбудова сучасної України	14	2	2	4	2	-	4
Модульна контрольна робота	4	2	-	-	2	-	-
Разом за модуль	180	24	20	46	12	-	78
Разом за семестр	180	24	20	46	12	-	78
Разом годин:	180	24	20	46	12	0	78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма навч.	Кількість годин заочн. форма навч.
1.	Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України.	2	-
2.	Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинське князівство.	2	-
3.	Зародження і розвиток українського козацтва. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу.	2	-
4.	Українські землі в другій половині ХУІІ ст. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність	2	-
5.	Національно-визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої середини ХУІІ ст. Відродження української держави.	2	-
6.	Українські землі наприкінці ХУІІ - першій половині ХУІІІ ст.	2	-
7.	Україна на початку ХХ ст.	2	-
8.	Розвиток України в 1920-1930-ті рр. ХХ ст.	2	-

9.	Україна напередодні та в роки Другої світової війни.	2	-
10.	УРСР у 1945-1991 рр. Утвердження та розбудова сучасної України	2	-
Разом		20	0

*використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм практичних занять (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Прометеус, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати 1 і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему.

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота студента під час вивчення курсу «Історія та культура України» містить педагогічно-методичну складову та полягає у підготовці історичного реферату про:

1. Педагогів-філологів рідного села чи міста;
2. Історію заснування та діяльність свого загальноосвітнього навчального закладу;

Обсяг реферату – 12 аркушів А 4. Кількість балів, що виставляється за індивідуальне завдання, враховує ступінь розкриття теми, використання достатньої кількості джерел та літератури з теми (не менше п'яти позицій), наявність наукових посилань, дотримання вимог до оформлення (структура індивідуального завдання обов'язково включає: вступ; основні розділи; висновки; список використаних джерел та літератури, за наявності додатки).

6.5. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Кам'яний вік.
2. Мідно-бронзовий вік.
3. Племена і народи на Україні раннього залізного віку.
4. Давні слов'яни.
5. Утворення Київської Русі. Перші князі.
6. Володимир Великий і Ярослав Мудрий.
7. Ярославичі і Володимир Мономах.
8. Феодальне роздроблення України-Русі.
9. Монголо-татарська навала.
10. Галицько-Волинська держава.
11. Доля різних українських земель у XIV-XVI ст.
12. Люблінська і Брестська унії та їх наслідки.
13. Зародження козацтва. Перші ватажки.
14. Козацько-селянські війни кінця XVI ст.
15. Козацтво у першій половині XVII ст.
16. Війна під проводом Б.Хмельницького.
17. І.Виговський, Ю.Хмельницький.
18. П.Тетеря, І.Брюховецький.
19. П.Дорошенко, Д.Многogrішний.
20. І.Мазепа. П.Орлик.
21. І.Скоропадський, П.Полуботок.
22. І.Самойлович.
23. Д.Апостол, К.Розумовський.
24. Гайдамаки, опришки.
25. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст., поділи Польщі.
26. Українські землі під владою Росії у першій половині XIX ст..
27. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст.
28. Суспільно-політичний рух у другій половині XIX ст.
29. Кримська війна і буржуазні реформи на Україні.

- 30 Політичні партії України на зламі ХІХ-ХХ ст.
- 31 Україна у революції 1905-1907 р. Столипінські реформи і Україна.
- 32 Україна у Першій світовій війні.
- 33 Початок української революції 1917 р. Центральна Рада, українізація війська, преса, партії.
- 34 І і ІІ Універсали.
- 35 Статут Генерального Секретаріату і боротьба навколо нього.
- 36 ІІІ Універсал. Конфлікт Центральної Ради і Раднаркомун. Проголошення Радянської влади на Україні.
- 37 Перша війна УНР і Радянської Росії.
- 38 Брестський мир і його наслідки. Причини і рушійні сили гетьманського перевороту П.Скоропадського.
- 39 Здобуття і невдачі гетьманської держави 1918 р.
- 40 Більшовики України. Утворення КПУ.
- 41 ЗУНР. Закарпаття і Буковина 1918-1919 р.
- 42 Друга війна Радянської Росії і УНР. Денікінщина.
- 43 Радянсько-польська війна 1920 р. Врангелівщина.
- 44 НЕП. Політика українізації.
- 45 Соціалістична індустріалізація.
- 46 Роль УРСР в утворення СРСР.
- 47 Колективізація сільського господарства.
- 48 Голодомор 1932-33 р.
- 49 Політичні репресії 1930-х р.
- 50 Західноукраїнські землі у 1920-30-х р.
- 51 Карпатська Україна.
- 52 Пакт Молотова – Ріббентропа і доля західноукраїнських земель.
- 53 Бойові дії 1941 – 42 р.
- 54 Гітлерівський окупаційний режим і боротьба проти нього.
- 55 Бойові дії 1943 – 44 р.
- 56 Втрати України у ІІ Світовій війні. Відбудовні процеси після ІІ Світової війни.
- 57 Хрущовські реформи на Україні.
- 58 Україна в добу застою. Дисиденти.
- 59 Перебудовні процеси на Україні. Шлях України до незалежності 1990-1991 р.
- 60 Україна в 1992-2023 р.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

З метою підвищення якості засвоєння матеріалу при проведенні занять використовуються унаочнюючі матеріали: джерельна література, що сприяють формуванню повного уявлення про культурний феномен; візуалізацію. Карти та атласи.

Проведення занять передбачає стандартно обладнані навчальні аудиторії та використання технічних засобів (ноутбук, проектор, мультимедійна дошка).

Програмне забезпечення: доступ до мережі Інтернет, сайт електронного навчання УжНУ, корпоративна пошта.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Археологія та стародавня історія України. К., 1992.
2. Антонович Д. Українська культура. К., 1993.
3. Аркас М. М. Історія України-Русі. К., 1990.
4. Багалій Д. І. Нарис історії України. К.: Час, 1994. 288 с.
5. Брайчевський М. Ю. Конспект історії України. К., 1993.
6. Бокань В. А., Польовий Л. П. Історія культури України. К.: МАУП, 1998. 227 с.
7. Велика історія України: У 2 т. К., 1993.
8. Верстюк В. Ф., Дзюба О. М., Репринцев В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. К.: Наукова думка, 1995. 688 с.
9. Власов В. Історія України. К.: АСК, 2000. 288 с.
10. Грицак Я. Нарис історії України. К.: Генеза, 1996. 360 с.
11. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.
12. Грушевський М. С. Історія України-Русі: В 11 т., 12 кн. К., 1991-1999.
13. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України. К., 1992.
14. Гунчак Т. Україна: перша пол. ХХ ст. К., 1993.
15. Довідник з історії України: У 3 т. Л., 1994—1999.
16. Дорошенко Д. Нарис історії України: У 2 т. К.: Глобус, 1991.
17. Залізник Л.Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 1999. 263 с.
18. Іващенко О. М., Поліщук Ю. М. Історія України в опорних таблицях. К.: Генеза, 1999. 303 с.
19. Ілюстрована енциклопедія історії України. К.: Спалах, 1998. 216 с.
20. Історія України: Курс лекцій у 2 т. К.: Либідь, 1992. 573с.
21. Історія України: нове бачення: У 2 т. К.: Україна, 1995. 350 с.
22. Історія України. За редакцією Ю. Зайцева. Львів, 1996.
23. Історія України. К.: Альтернатива, 1997. 422 с.
24. Історія України в особах. ІХ—ХVІІІ ст. К., 1993.
25. Історія української культури. К: Либідь, 1994. 656 с.
26. Кормич Л. І., Багацький В. В. Історія України від найдавніших часів і до 21 століття. Х.: Одиссей, 2001. 479 с.
27. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. К.: Україна, 1996. 463 с.
28. Крип'якевич І. П. Історія України. Л.: Світ, 1990. 519 с.
29. Культура українського народу. К.: Либідь, 1994. 268 с.
30. Лапичак Д. Історія України в датах. —Л., 1995. 440 с.
31. Мирончук В. Д., Ігошкін Г. С. Історія України. К.: МАУП, 2001. 328 с.
32. Нагаєвський І. Українська держава ХХ ст. Львів, 1993.
33. Новітня історія України. К.: Вища школа, 2000. 663 с.
34. Плохій С. Брама Європи. Х.: КСД, 2016. 469 с.
35. Федака С. Історія України. Т.1. Кам'яний вік. Ужгород: ТІМРАНІ, 2020. 232 с.
36. Федака С. Історія України. Т.2. Мідно-бронзовий і початок залізного віку. Ужгород: ТІМРАНІ, 2020. - 232 с.
37. Федака С. Історія України. Т.3. Скіфо-антична доба. Ужгород: ТІМРАНІ, 2020. 232 с.
38. Федака С. Історія України. Т.4. Велике переселення народів. Ужгород, 2020. 232 с.
39. Федака С. Історія України. Т.5. Київська Русь і Великий Степ. Ужгород, 2021. 232 с.
40. Федака С. Історія України. Т.6. Руські князівства, Дешт-і-Кипчак і прилеглі землі. Ужгород: ТІМРАНІ, 2021. 232 с.
41. Федака С. Історія України. Т.7. Ординсько-литовська доба. Ужгород, 2021. 232 с.
42. Федака С. Історія України. Т. 8. Козацько-шляхетська доба. 1492-1648. Ужгород, 2022. 232 с.
43. Федака С. Історія України. Т. 9. Гетьманська доба. Ужгород, 2022. 232 с.

44. Федака С. Історія України. Т. 10. Імперська доба. Ужгород, 2022. 232 с.
45. Федака С. Історія України. Т. 11. Перша світова війна та українські визвольні змагання. 1914-1923. Ужгород: ТІМРАНИ, 2023. 232 с.
46. Федака С. Історія України. Т. 12. Міжвоєнна доба . 1923-1938. Ужгород, 2023. 232 с.
47. Федака С. Історія України. Т. 13. Друга світова війна: передумови, хід подій, відлуння. 1938-1954. Ужгород: ТІМРАНИ, 2023. 232 с.
48. Федака С. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності: 014 Середня освіта, предметної спеціальності: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), освітньої програми: Українська мова і література. Зарубіжна література. Ужгород, 2022.

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище ініціали)